

96
Dr. med. K. I. Dreksler

Kuidas ennast raskejalgsuse eest hoida

G. Jalas'e
kirjastus.

Hind 25 kop.

96
Tegeliku elu küsimused. № 1.

Kuidas ennast raskejalgsuse eest hoida.

Dr. med. K. I. Dreksler'i

A 2242
piltidega kirjeldus

kõige uuemate raskejalgseks saamise eest
hoidmise abinõuude üle.

Ā. K. tõlge Wenekeelse 2-se trüki järele.
Naisterahwa tohtri Dr. J. W. poolt täiendatud ja parandatud.

EA 30835

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Tartus, 1908.
GEORG ZIRK'I TRÜKK.

613. 88

Wäljaandja eessõna 2-se trüki juurde.

Wiimasel ajal ilmub Wene ajalehtedes sagedasti kuulutusi paljude äride poolt, kes mitmesuguseid raskejalgsuse eest hoidmise abinõusid mitmesuguste nimede all pakuvad. Paljud, kes ühe ehk teise põhjuse pärast neid abinõusid tarwitada soowiksiwad ja walesti ettekujutatud häbi pärast arsti käest nõuu ei julge küsida, on täielikus kimbatuses, missugust nendest endale wäljawalida, telliwad wiimaks õnne peale mõne kaitsenõuu ära, mis tegelikult põrmugi sünnis ei ole. Just niisugustele inimestele mõtlesime meie appi tulla, sest et meie raamatukese siht on, rahwalikul arusaadawal wiisil kõige uemate kaitsenõuude kõiki headusi ja puudusi kirjeldada. Meie teada on see esimene katse Wenemaal. Tõsi küll, mitte just ammu ilmus tuttawa Saksakeelse raamatu Dr. Hans Ferdy, «Die Mittel zur Verhütung der

Conception» Wenekeelne tõlge, mis rohkem tähelepanemist äratav, kuid kahjuks ei ole see raamat selleks küllalt rahvalik, et temast kõik aru võiksid saada.

Meie raamatukese esimese trüki rutuline laialimine näitas kindlasti, et tarvidus nii-suguse rahvaliku kirjatöö kohta tõesti tunda oli. Nüüd, teist trükki ettevalmistades, leidsime meie võimaliku olema, selle sisu veelgi laiendada ja uute piltidega täiendada.

Loodame, et meie raamatukese teine trükk lugejatele just seda kasu saadab, mis meil siin kokkuseadmise juures silmas oli.

Wologda linnas,
1908 a.

Dr. med. **K. I. Dreksler.**

Juba ammugi on mööda need ajad, kus laste rohkust õnnelikuks taewa anniks peeti. Praeguse ühiskondlise korra juures aga, kus wõitlus olemise eest peaaegu kõigile nii ütlemata raskeks on muutunud, toob iga uus laps endaga uue raske koorma perekonda kaasa. Tarwis ainult weikese palgaliste — ametnikkude, tööliste j. n. e. — lasterikast perekonda tähelepanna, et niisuguse seisukorra kurwast olekust täiesti aru saada. Naene, kes ikka aast-aasta järgi jälle lapsi ilmale toob ja kehwa waranduslise seisukorra tõttu neile ammesid ega hoidjaid ei jaksa palgata, ei suuda wiimaks oma ülejõuu käiwat koormat enam kanda. Igawene hoolitsemine laste eest, alatised uneta ööd, imetamine ja jällegi uus raskejalgsus — see kõik mõjub ülikahjulikult tema terwise peale. Rääkimata weel sellest, et sagedad raskeksjäemised

endaga mitmesuguseid emaka (lapsekoja) haigusi kaasa toovad. Niisuguse naesterahwa ergukawa läheb pikapeale sootumaks nõrgaks.

Kõrgemates ringkondades tuldi juba ammugi selle mõtte peale, et laste arwule tarwis piiri panna. Tõsi küll, põhjused on seal hoopis teised — seda tehakse rohkem lõbu ja laheduse tõttu. Sellepärast oleks kaitse abinõude tarwitusele wõtmist keskmistes ja alamates kihtides, kus seda kibe tarwidus tingimata nõuab, juba ammugi pidanud elusse kutsuma. Parem on paarile priskele lapsele elu anda ja neid oma jalgele seada, kui rohkearwulist, kidurdat järeltulijate hulka ilma soetada, ilma et wõimalik oleks neile korralikku haridustgi anda.

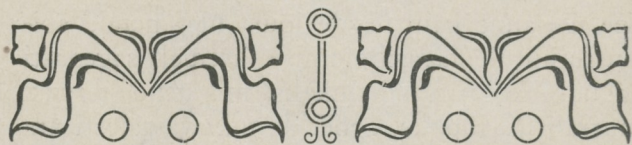
Teisest küljest waadates, ilmuwad raskejalgsele olekule mõnikord niisugused taudid kaasa, et seda naesterahwa elu peastmiseks kunstlisel teel peab lõpetama. On ju tuttawa, et mitte kõik naesterahwad terve tulewasesoo sünnitamiseks kõlbulised ei ole, ja arstid peawad sagedasti sugulist tagasihoidmist soovitama. Külmawerelised inimesed, kellel suur tahtmise jõud, elatanud ja ka kangema iseloomuga inimesed näitawad, et see täiesti wõimalik on. Ise asi on aga siis, kui kuuma- werelised, nõrga iseloomuga, noored rahutumad inimesed niisugust katset tegema hakkawad.

See ülesanne käib nende jõust üle, nende abielu muutub tagasihoidmise asemel sagedasti sugulise kõlwatuse hallikaks, mis nende terwist murrab ja lõpuks nende ergukawa täiesti ära rikub.

See wäga kurb, kuid, kahjuks, üsna sagedane tegu ei wõinud arstisid mitte sundimata jätta, raskejalgsuse eest hoidmise abinõuusi tõsiselt otsida. Arstid jõudsiwad otsusele, et kahest pahast asjast tingimata weiksemat tuleb wäljawalida.

Raskejalgsuse eest hoidmise abinõud.

Katsuge kõik läbi; pidage kinni, mis hea on. 1. Tess. 5, 21.

Waatame nüüd kõiki neid abinõusid, mida praeguse aja arstiteadus raskejalgsuse saamise eest hoidmiseks pakub, et igal ühel võimalik oleks, seda väljavalida, mida ta endale kõige sündsamaks arwab. See ei õnnista alati mitte just kohe esimese korraga, waid peab mõnikord mitut abinõuu järelekatsuma, et kõige kohasemat leida. «Katsuge kõik läbi; pidage kinni, mis hea on,» käib kõige paremini ka käesolewa asja kohta. Kui wiimaks kohane abinõuu on leitud, siis peab sellest alati kinni pidama, et keha temaga wõiks ära harjuda. See on väga tarwilik tingimine selleks, et mõlemad pooled ühel ja sellelsamal ajal kõige suuremat ärituse pilku (orgasmos) suguelundites tunneksiwad.

Ettewaatus abinõud meesterahwa poolt.

Sugulise akti pooleli jätmine (Coitus interruptus). Kõige pruugitavam raskejalgseks saamise eest hoidmise abinõuu on sugulise akti pooleli jätmine, kus juures meesterahwas oma liikme enne seemne jooksmata hakkamist häbedusest välja tõmbab, nii et mehe seeme naesterahwa jalge wahele woolab. Ehk küll lõpusiht, s. o. seemne väljajooks, selle läbi kätte saadakse, kuid äritus läheb teiste ergu keskkohade peale üle, mis aktist mitte osa ei võta. Meesterahwas tunneb sellejuures wastikut erkude äritust, millele sagedasti peawalu järgneb. Kui keha küllalt wastupidaw ei ole ja niisugust pooleli jätmist wõrdlemisi sagedasti käsitakse, tekkib sellest wäga kiiresti *neurasthenia*, s. o. terve ergukawa üleüldine haiglane olek. Selle järeldusena ilmub sagedasti niisugune *suguline jõuetus*, mis ennast seemne enneaegses väljawoolamises awaldab, juba ainsas naesterahwale suguosade ligi puutumises (*Impotentia ex neurasthenia*¹⁾).

---

¹⁾ Dr. Ultzmann, «Ueber potentia generandi und potentia coeundi.» Wiener Klinik, 1885.

Teisest küljest, ka naestsrühwas jääb sugulise akti pooleli jätmise juures loomulikust rahustamisest ilma, mis tema terwisele nii üliwäga tarwilik on. Nagu teada, punduwad naesterahwa suguosad iga sugulise toimendamise juures, kui äritus kõige kõrgema tipule on jõudnud (orgasmos), üsna rohkesti üles — täidawad endid werega. Siis aga, kui akt loomulikult lõpetatud saab, lähewad naä kiiresti oma endisesse olekusse tagasi. Sugulise akti pooleli jätmise korral aga sünnib see tagasimineku wäga pikkamisi ja rahustamata erguline äritus sünnitab halba tundmust ja ajab aegapidi ergukawarikki. Emak, mis sagedate were juurdejookside läbi paksuks on läinud, kaotab oma loomuliku kuju, läheb kõwaks ja suuremaks. Sellele ilmuwad weel kaasa haiglased kuupuhastused, rahutus, pakitus ja walu kõhukoopas.

Prohweessorid Valenta ja Neugebauer Warssawist¹⁾ tõendawad mitmeaastase tähelepanemise põhjal, kõige kindlamal wiisil, et suur protsent emaka wähhjatõbe sugulise akti pooleli jätmise tagajärg on.

Kondon. Kõige lihtsam ja otstarbekohasem raskejalgseks saamise eest hoidmise abinõuu on, kui meesterahwa liikmele õhukene,

---

¹⁾ Congrès péroïdique international des sciences médicales. Amsterdam, 1879.

kuid mitte läbilaskja, kest peale tõmbatakse, nagu sõrmele kindasõrm. Nõndawiisi jääb siis seeme selle kesta sisse ja ei woola mitte häbeduse tuppe. Niisuguseid kestasid kutsutakse kondonideks, nende ülesleidja Inglis arsti Dr. Condoni nime järele, kes XVII aastasaja keskel Londonis elas; neid tarwitadi esialgu ainult sifilisi külgehakkamise wastu. Neid valmistatakse kas soolikast ehk ka gummist.

Soolikast kondonid, suuremalt jaolt «kala põiest kondonide» nime all tuttawad, valmistatakse lamba ja teiste loomade umb-soolikast.

Soolikast kondonide mitmesuguse sordi wahe seisab peaasjalikult nende paksuses ja pehmuses. Kondonide sorterimise juures walitakse need wälja, mis walmistamise juures täiesti wigastamata jäiwad ja müüdakse neid siis, kui «kõigiti laitmataid.» Kui aga walmistamise juures neile mõred sisse läksiwad, kleebitakse sinna paigad peale ja müüdakse odawa sordina wälja. Kui niisugust kondoni wastu walgust waadata, wõib wäga kergesti tema wigasid näha. Seda peab ostmise juures tähelepanema. Wärs-kete soolikast kondonide wärw peab walge olema; kollakas karw näitab, et nad juba kaua seisnud on ja et neil enam esialgist wastupidawust juures ei ole.

Enne kui soolikast kondoni tarwitama hakata, wõetagu lahtise otsa küige kleebitud lindikene ära. Siis tõmbatagu kuiw kondon waseliniga ehk raswaga ära wõitud meesterahwa liikme peale ja tehtagu sooja weega läbi märjaks. Siis pandagu kondoni peale gummi rõngas, et ta edasi-tagasi liigutuste juures mitte kortsu ei läheks, ega ära ei tuleks. Peale sugulist akti peab liikme enne päris pehmeks minemist häbedusest wälja tõmbama ja siis kondoni ühes rõngaga ettewaatlikult pealt ära wõtma.

Peale ärawõtmist pandakse kondon mõne riistakese sisse wette, hommikul aga pestakse ta hoolega puhtaks, kuiwatatakse seest ja wäljast ära, puhutakse õhku sisse, seotakse ots lindikesega kinni ja riputatakse naela otsa taheenema. Peale taheenemist, õhtu eel, köidetakse lindike lahti, wenitatakse kondoni ots parajaks suureks, enne kui kõik kangeks kuiwab, riputatakse talki¹⁾ peale ja kondon on jällegi tarwitamiseks kõlbulik.

Korraliku ümberkäimise juures wõib ühte ja sedasama kondoni kaua aega tarwitada.

Ülemal nimetatud wiis õhku sissepuhuda, on ka ühtlasi kondoni proowimine, kas ta mitte

---

¹⁾ Saada igast apteegist. (Seesama pulber, mida saabaste sisse riputatakse, et nad libedamini jalga läheks.)

Tõlk. täh.

õhku läbi ei lase. Kui tal ka üsna pisuke mõreke küljes on, läheb ta ruttu pehmeks ja ei seisa mitte täis. Kust õhk läbi ei pease, sealt ei saa ka seemne loomekesed mitte läbi tungida.

Kui peale sugulist akti kondoni läbilaskmine ehk mõni muu wiga ilmsiks saab, peab naesterahwas oma häbedusetupe sooja boor-happe sulatisega (3 teelusika täit boor-hapet ühe klaasi keewa wee sees ära sulatada ja kaks klaasi täit külma wett juurde walada) Esmarchi kannukese abil seest ära loputama.

Soolikast kondonid on üsna kallid. Kes endale niisugust kondoni osta ei jaks, wõib seda ise walmistada. Selletarwis ostetakse lihunikku käest hästi wärskeid lamma ehk wasika umb-soolikaid, pestakse neid boor-happe (1 teelusika täis 1 klaasi keewa wee peale) sees hoolega puhtaks ja siis pruugitakse ülemal kirjeldatud wiisil. Need oma tehtud kondonid on ostetutest ka weel paremadgi, sest et nad, vähemalt wärskes olekus, otsekui ilanahk tunduwad. Neid hoitakse glitserini sees alal ja pestakse igakord enne ja pärast pruukimist weega puhtaks.

Et soolikast kondon elawa looma kehakude on, siis ei sünnita ta tarwitamise juures mitte tundmust, nagu oleks wahepeal mõni kõrwaline asi, ja suguline akt saab päris loomu-

likult lõpetatud (muidugi mõista, ei käi loomulik sugutamine mitte siia hulka).

Sellepärast siis, kui ostmise juures ettevaadatakse, võib soolikast kondonisid julgesti soovitada kui häid raskejalgsuse eest hoidmise abinõusid, mida mõlemad pooled kaua aega ilma kahjuta võivad tarvitada, ka niisugused inimesedgi, kelle ergukawa juba osalt nõrgenenud on¹⁾.

Gummist - kondonid valmistatakse kõige õhemast gummist, ja nad ei ole mitte üle $\frac{1}{10}$ millimeetri paksud. Müügil olewad sordid ei ole aga mitte alati küllalt wastupidawad. On ju tuttaw, et gummi ajajooksul ära kuiwab, ja üksigi müüja, iseäranis weel weike-kaupmees, kes kaupa teise, kolmanda käest saab, ei wõi oma kauba wärskuse eest wastutada, sest et talle mitte teada ei ole, kui kaua kaup juba enne ladus on seisnud. Gummist kondon läheb sagedasti lõhki ja nõnda siis ei wii ta mitte oma eesmärgile. Sellepärast on wäga tähtjas, kui seda enne tarwitamist wee sissewalamise läbi proowitakse.

Ehk küll wärsked gummist kondonid wäljaspidi oma ülesannet, kui raskejalgseks saamise eest hoidmise abinõuu, täidawad, kuid teisest

---

¹⁾ Dr. H. Ferdy, Die Mittel zur Verhütung der Conception.

küljest, sünnitawad nad meesterahwa ja naesterahwa wahale otsekui waheseina ja wähendawad mõlemil poolel loomulikku tundmust, sellepärast siis ei wõi neid ergulistele inimestele mitte hästi soowitada.

Wiimasel ajal tuliwad weel lühikesed gummist kondod tarwitusele, mis ainult meesterahwa liikme kaba ülekatawad, ja et nad gummi rõnga abil kõwasti liikme ümber seisawad, siis koguwad nad wälja woolawa seemne oma sisse. Nad on aga wäga wastikud, sest et nad kaba õrna tunde ära äwitawad ja niiwiisi loomulikku tundmust nüriwad. Wiimaks on nad ka weel täiesti kahtlased tarwitada, sest et nad kergesti otsast ära tulla wõiwad.

Ettewaatus abinõud naesterahwa poolt.

Häbedusetupe pesemine. Üks kõige lihtsamast raskeksjäämise eest hoidmise wiisist naesterahwa poolt on häbedusetupe pesemine kohe peale sugulist akti, Esmarchi kannukese abil, millel emaka pits otsas on (1. pilt). Selleks tarwitatakse kas lihtsat leiget wett ehk boor-happe sulatist (3 teelusika täit 1 klaasi keewa wee hulka, segada 2-he klaasi külma weega). Selle juures tuleb meeles pidada, et wee soojus ei tohi ühelgi tingimisel mitte alla

24° Reomüri järele olla, sest külma weega pesemisele järgnewad emaka krambid ja munasarjade põletik. Esmarchi kannukest ei pea mitte liiga kõrgele üles riputama (umbes rinna kõrgusele), sest wee-
 juga pealerõhumine ei tohi mitte väga kange olla; sellejuures võib aga siiski julge olla, et häbedusetupe seinakesed hästi saawad puhastatud. Pesemist on kõige parem weikese jalga-
 dega wannikese (bideenimetatud) peal toimetada. Siiski ei või häbeduse pesemist peale sugulist akti just mitte täiesti usaldata-
 waks ettewaatus abinõuks lugeda, ja seda võib ainult kui kaas-
 abinõuu mõnesuguste teiste kõrwal soowitada. Raskejalgseks saamise kartus jääb weelgi wähe-
 maks, kui naesterahwas ära har-
 jub, Esmarchi kannukest, milles leige boor-happe sulatis sees, alati walmis hoidma, et häbedusetupe pesemist silmapilk peale sugulist akti ette wõtta. Meie soowitame seda tungiwalt ühtlasi ka puhtuse hoidmise pärast.

Täiesti aja ja asjakõrgusel seisab järgmine pesemise wiis. Wõetagu 2 Esmarchi kannu ja

1. pilt.
 Esmarchi kannuke emaka pitsiga.

nende gummi torud ühendatagu ühise pesemise-
pitsi külge. (Arstiriistade kauplustest on niisu-
guseid pitsisid wõi uhtetoruksid saada, millel
tagapool kaks haru on, kuhu kumbgi gummi
toru otsa tõmmatakse; väljajooksu kohal tuleb
pesemise wedelik juba ühest torust, sest et mõ-
lemad harud endid wahepeal ühendawad. Pea-
leselle on kumbagil harul weel oma kraan,
mille abil ühest wõi teisest kannust wedelikku
wõib lasta).

Esimesesse kannu tehakse nüüd niisugune
wedelik walmis, mille otstarbe on meesterahwa
seemet ära rikkuda. Selleks kõlbab ülemalni-
metatud boor-happe sulatis, formalin (1—2 supi-
lusika täit kannutäie leige wee hulka), sublimat
($\frac{1}{5}$ grammi kannutäie wee hulka), park-hape
(tannin) ja palju teisi.

Teine kann walatakse ka leiget wett täis,
lisatakse sinna 7 grammi (umbes 2—3 solot-
nikku) harilikku keedusoola juurde — ja ette-
walmistusega oldaksegi toimes.

Pesemist tehtakse nüüd nõnda: uhtetoru-
kene wõi pits wajutatakse umbes sõrme pikkuselt
häbedusetuppe ja keeratakse esimese kannu
kraan lahti, kust ligikaudu õlleklaasi täis wede-
likku väljalastakse. Rohkem ei ole tarwis, sest
sellest on seemneidukeste ärarikkumiseks küllalt.
Kohe peale selle keeratakse teine kraan lahti,

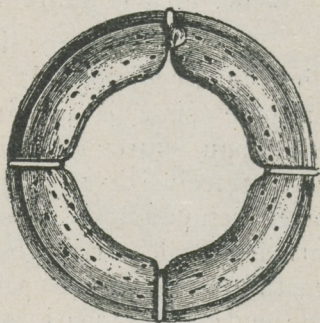
millest wäljawoolaw soolasulatis endise kangema wedeliku, semnejätised ja muu lima ära uhub. Ära tarwitada wõib wiimast wedelikku niipalju, kui keegi tahab. Iseäraniš on temaga uhtumine sellepärast soowitaw, et ta häbedusetupe ilanahka kosutab ja rahustab, kuna esimesed wedelikud, üksikult tarwitatud, pika-peale ilanaha karedaks ja kuiwaks tükiwad tegema. Peatingimine niisuguse wäljauhtumise juures on ikkagi see, et naesterahwas peale kaisutamist enam ühteainsamat minutitgi «magusa wäsimuse» hõlma aelema ei tohi jäeda: iga silmapilguga poewad seemne loomekesed sügawamale ja wõiwad warsti juba emakaela ehk emaka enese sisse warjule peaseda, kust neid enam nii lihtlabane ei ole wäljatõrjuda.

Häbedusetupe pesemise, kui käimapeale saamise eest hoidmise abinõuu, poolehoidjad soowitawad pesemist mitte ainult pärast, waid ka enne sugulist toimendust. Ei ole mitte raske arusaada, kui wähe seda tingimist tege-likuselus täita wõib. Suguhimu ärkab abielu paaril sagedasti wälgu kiirusega ja korraga... niisugune ettekirjutus! Kes suguhimu äkiliste hoogudega tuttaw, see on meiega ühes nõuus, et see abinõuu mitte praktiline ei ole. Peale selle halwab niisugune esialgne pesemine naesterahwal kirge täiesti ära.

Dr. Hintz'i aparat. Häbedusetupe pesemise, kui käimapeale saamise eest hoidmise iseseiswa abinõuu, polehoidjad lähewad weelgi kaugemale. Keegi Dr. Hintz mõtles apparadi wälja, mis, tema arwamise järele, Esmarchi kannukese puudusi kõrwale peab heitma. See aparat seisab kolmest gummi osast koos: weikene pირni taoline aukudega pallikene, toru ja suurem gummi pall.

Weikene pallikene litsutakse enne sugulist toimendust wõimalikult hästi sügawale häbedusetupe sisse ja pritsitakse silmapilk peale akti lõppu suuremast pallist sooja boor-happe wett (1 teelusika täis klaasi wee peale), mis häbedusetupe ärapeseb ja seemne loomekesed ära surmab. Peale selle imeb suurem pall seemnega segatud wee weikese pallikese aukude kaudu jälle enda sisse tagasi. Ülesleidja paneb selle lõbusa toimetuse meesterahwa peale. Suuremalt jaolt aga unustatakse pritmimine ära ehk tehakse seda mitte sellel pilgul, kui tarwis on. Peale selle nõuab see aparat palju ettewalmistusi: peab suurema palli boor-happe sulatisega täis täitma, weikese pallikese häbedusetuppe litsuma, kõik see aeg suuremat palli peos walmis hoidma ja pritsimise silmapilku ootama. Kõik need ettewalmistamised on selleks liiga keerulised, et nad tegelikuselus läbiwiidawad oleks.

Dr. Cave kaitse-rõngas. Et aga Dr. Hintz'i aparat tegelikult küllalt sünnis ei olnud, siis läksiwad häbedusetupe pesemiste poolehoidjad weelgi kaugemale ja leidsiwad Dr. Caves kaitse-rõnga wäljamõtletaja. See rõngas ajab pikkamisi wedelikku, mis seemne loomekesi surmab, wälja, ei nõua mingisugust hoolt, teeb emaka suu ühetasa igast küljest märjaks ja mõjub kindlasti seemne peale. Auklist õhukest gummi toru, mis kõwa gummi rõnga sees on, ja milles rohu wedelik seisab, tuleb mitme nädala tagast ümber wahe-tada, mis muidugi selle apparadi puudus on. Siin aga jääb ka häbedusetupe sisse ulataw emaka kael sootumaks wabaks, mis jällegi puuduseks tuleb lugeda. Tingimata peab ka rõngas õieti sissepandud saama¹⁾.

2. pilt.

Dr. Cave kaitse-rõngas.

¹⁾ Dr. med. A. Fischer-Dückelmann, Die Frau als Hausarzt.

Käsnakene (schwammikene) ja puuwilla topp ehk tampoon. Käsnakene, kui käimapeale jäämise eest hoidmise abinõuu, on, kahtlemata, paljudele tuttavad. Neid müüakse igast rohukauplusest — nõorikese otsas siidi võrgu sees, ehk lihtsalt siidi paelakese otsas. Nad maksavad kaunis palju, sellepärast on kõige parem neid ise teha. Pehmest niiskest käsnast (schwammist) lõigatakse 3—7 tsentimeetri paksune munakene välja, häbedusetupe suurust silmas pidades, ja köidetakse seda 30 tsentimeetri pikkuse walge siidi niidi otsa.

Enne pruukimist pestakse käsnakene hoolega puhtaks ja pannakse boor-happe sulatise sisse (1 teelusika täis klaasi keeva wee hulka). Enne sugulist toimendust wajutatakse ta märjast peast häbedusetuppe, peale akti aga tõmmatakse ta siidi niidi abil seest välja ja pestakse häbedusetupp Esmarchi kannukese abil, puktaks, nagu ülemal juhatatud sai.

Käsnakese asemel võib ka tampooni hästi puhastatud puuwillast pruukida, mis ülemal nimetatud boor-happe sulatises läbi märjaks tuleb leotada. Ta kinnitatakse niisama, nagu käsnakene, siidi niidi otsa, mille abil teda hea on väljatõmmata.

Käsnakene ja tampoon — need kõige lihtsamad naesterahwa etteawaatuse abinõuud — täida-

wad ainult siis oma otstarbet, kui nad kõvasti vastu emaka suud seisavad. Kui nad aga juhtumise kaupa, mitte emaka suu peale ei läinud, ehk sugu- lise toimenduse ajal paigast ära nihkusiwad, siis on seemne loomekestel emakasse sisseminek waba ja käimapeale jäämine on täiesti wõimalik. Seda seletawad kõige paremini alamal seiswad pildid (3. ja 4. pilt).

3. pilt.
Tampooni õieti
seismine.

4. pilt.
Tampooni walesti
seismine.

Munakesed ja siiwikesed. (Suppositoria vagi- nalia) on praeguse aja kõige laialdasem käima- peale jäämise eest hoidmise abinõuu. Nad on kakao-wõist (*butyrum cacao*), boor-hapest (*acidum boricum*) ja hininist (*chininum muri- aticum*) ehk hinosolist (*chinosolum*) muna- keste ja siiwikeste kujul walmistatud. Ehk küll käimapeale jäämise eest hoidmise abinõuud, milledeks käesolewal korral boor-hape ja hinosol

on, kakao-wõi sees, nagu üleüldse raswade sees, osa omast wõimust ära kaotawad, kuid seemne loomekeste suurt õrnust tähele pannes (ka lihtne wesigi on neile juba kangeks kihwtiks!), ei ole sellest suuremat tähtsust.

Need kaitse-ollused wajutatakse mõni minut enne sugulist akti, ehk ka selle ajal, häbedusetuppe, wõimalikult hästi sügawale. Et sugulise toimenduse aeg soojus suguelundites hästi suuremaks kaswab, siis hakkab kakao-wõi kiiresti sulama. Meesterahwa liikme häbedusetupes edasi-tagasi liigutamiste läbi läheb sulanud ollus häbedusetupe seinakeste peale igale poole ühetasa laiali ja tungib ka kõigi woldikeste wahele. Siiwikesed sulawad, oma õhukese wormi tõttu, kiiremini, kui munakesed ja sellepärast on nad wiimastest paremad. Kõige paremateks peame meie neid kaitse-ollusid, mis Dr. Kampi rohusedeli järele on walmistatud. (Dr. Kamp's leicht lösliche antiseptische Damen-Praeservative), mis meie praktikas wäga häid järeldusi on awaldanud. Peale selle andsiwad ka wäga häid tagajärgesid «H. Unger's, ärztlich empfohlene, antiseptische leicht lösliche Sicherheitsovale». Kusagile ei kõlbanud Dr. Baroudo «Parisi amori munakesed».

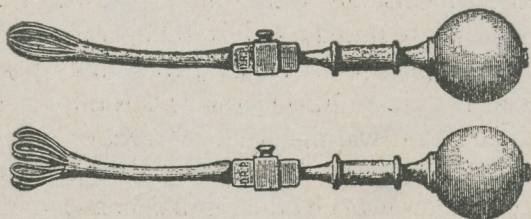
Käimapeale jäämise kartus saab weelgi vähendatud, kui naesterahwas kaitse-munakeste ja siiwikeste tarwitamise ajaks Esmarchi kan-

nukest, milles leige seebi wesi sees on, käepärast hoidma harjub, et kohe peale sugulist akti häbedusetuppe seest ära pesta. See puhastab häbedusetupe ilanaha woldi wahed kõige paremini puhtaks ja sulatab kaitse-olluse raswa osakesed kõik ära.

Nõnda on siis see kaitse-ollus lihtne ja kindel abinõuu, mis terwisele just mitte liiga kahju ei tee ja sugulist toimendust loomulikult wiisil täitmast milgi kombel ei sega.

Pulbri pritsid. Siis arwame meie koha- seks weel isesuguseid käimapeale jäämise eest hoidmise abinõuusid meelde tuletada, mis peaaegu niisamasuguse keemialiku wastutege-

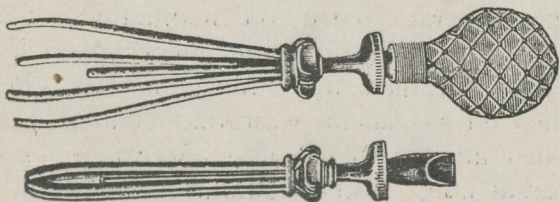

5. pilt.

Dr. Justi pulbri pritsid.

wuse peale põhjenedad, nagu munakesedgi — need on nõndanimetatud pulbri pritsid. Nende tegewus seisab selles, et nende apparatide abil, mida meie pildid (5. ja 6. pilt) kujutawad,

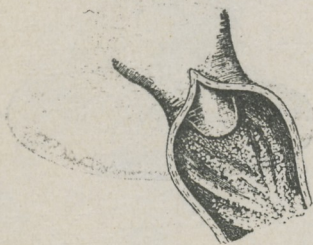
kaetakse ematupe suu teatawa pulbriga kinni.
Kuid asi on nii, et mitte ühtegi wõimalust
tunda ei ole, kas pulber tarwiliku koha peale

6. pilt.

For the Malthusian pulbri prits.

läks wõi mitte. Kui pulbri pritsimine ei ole
mitte õnnelikult tehtud, nagu meie pildi peal
näha (8. pilt), siis ei saada eesmärki mitte kätte.

7. pilt.

Pulbri õieti
pritsimine.

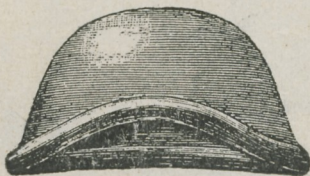

8. pilt.

Pulbri walesti
pritsimine.

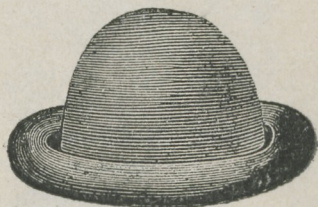
Gummist pessariumi (Pessarium occlusivum) tõi Dr. Mensinga arstlisele tegewuse põllule. See on, nagu pilt näitab (9. pilt), üks gummist kübarakene, mille weere sisse hästi painduw teras wedru on mahutatud. Selle wedru tõttu imeb pessarium ennast emaka kaelakese ümber ja matab suukese kõwasti kinni. Nõnda on siis täielik wastutus, et käimapeale saamist mitte ei tule. Kuid see wedru ongi selle apparadi kõige suurem puudus: oli juhtumisi, et see wedru katki murdus ja sellega häbeduse-tupele ja emakale raskeid wigastusi sünnitas.

See asi wiis Dr. Martisaluse mõtte peale, teras wedru asemele kõwa gummi rõngast panna. (10. pilt). Ehk küll sel kombel ematupe

9. pilt.

Dr. Mensinga pessarium.

10. pilt.

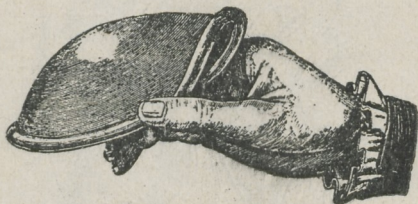
Dr. Martisaluse pessarium.

alaline wigastamise wõimalus kõrwale oli saadetud, kuid külge-imemise kindlust ei saadud sellega mitte kätte. Dr. Martisaluse pessarium

liigub sugulise toimenduse ajal hõlpsasti paigast ära ja sellepärast ei täida ta mitte hästi oma nõuet.

Peale nimetatud puuduste on gummist pessariumidel weel järgmised suured wead küljes:

1) Peab emaka tarwis paraja pessariumi väljawalima, mis alati õige raske ülesanne on; õiget nummert wõib sagedasti alles teise, mõnikord ka kolmanda korra aeg kätte leida.

11. pilt.

Pessariumi sissepanemine.

2) Kui õige number leitud on, peab ka mõistma pessariumi sissepanna. Kuidas seda toimetatakse, seletawad meie pildid 11. ja 12. Kahjuks teeb see aga harilikule surelikule suuri raskusi ja niisugustel korradel peab arsti ehk osawa ämmaproua abi tarwitama.

3) Selle peale waadates, et pessariumi sissepanemine suurte raskustega ühënduses on, soowitawad nende ülesleidjad neid alati kanda ja ainult kuupuhastuse ajal wälja wõtta. Kuid

tuttaw on, et alaline pessariumi kandmine — ääre pigistamise tõttu — emaka kaelakese ilanaha peale enam ehk vähem sügawa soone sünnitab. Selle soone pärast ei seisa pessarium enam nõnda kõwasti emaka kaelakese ümber ja wõib kergesti kardetaw järeltus juhtuda, s. o. käimapeale saada. Sellepärast peab mõne aja

12. pilt.

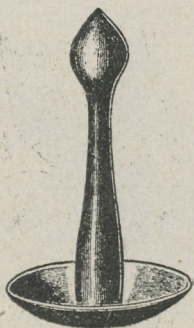
Gummist pessariumi õieti seismine.

järele pessariumi nummert muutma, rohkem kitsama walima.

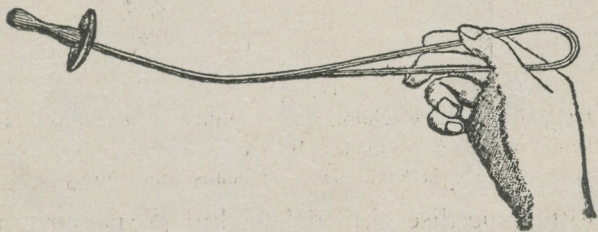
Wiimaks weel nõuakse gummist pessarium naesterahwal tundmuse suurel mõedul ära, mis ühes ülemal toodud puudustega selleks põhjust andsiwad, et need abinõud mitte laialdast tarwitamist ei leidnud.

Metallist pessarium (pessarium metallicum), mis meie pildi peal oma loomulikus suuruses on kujutatud (13. pilt), on sellepolest gummist palju parem, et seda naesterahwas ise wäga kergesti iseäralise käepideme (14. pilt.) abil ematuppe wõib sisse panna, ilma et kõrwalist abi tarwis oleks. Enne tuleb aga pessarium waseliniga sisse määrada.

Et pessarium oma kuju poolest emaka ehitusele kohane on, siis seisab ta kindlasti seal sees paigal ja jääb naesterahwale täiesti tundmataks. Esiotsa, kui asi harjumata, tunneb naesterahwas seal küll nagu mingit kõrwalist asjakest, kuid ta harineb warsti sellega ära ja

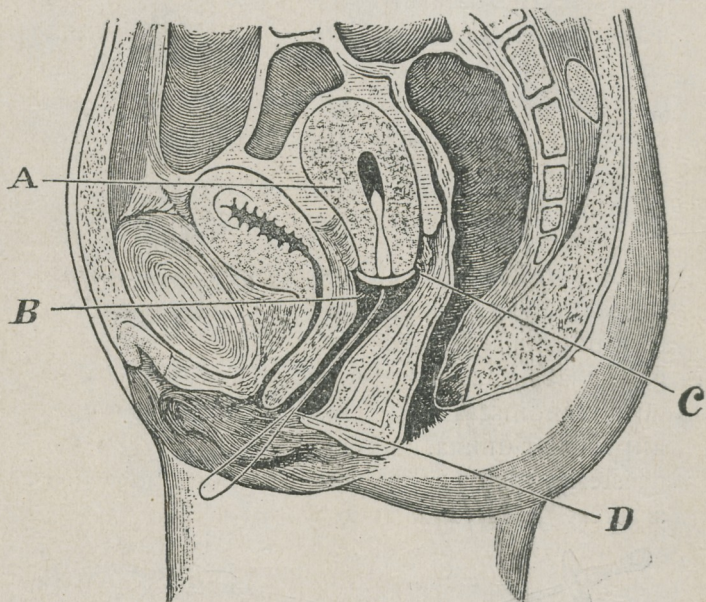
13. pilt.
Metallist pessarium
(kuld).

14. pilt.
Metallist pessariumi käepide.

ei pane siis enam tähelegi, just nõndasamuti, nagu see uue sõrmusse kandmisega lugu on.

Metallist pessarium ei mõju ka meesterahwagi peale loomuliku tundmuse rikkumise

15. pilt.

Naesterahwa niuete läbilõige, et metallist pessariumi õieti seismist näha. (A — emakas, B — hâbedusetupp, C — emaka suukene ja kael, D — hâbedusetupe lõhe.)

mõttes sugulise akti ajal, ja kui ta pessariumi sissepanemisest midagi ei tea, ei märka ta mingit muudatust.

Selle kaitsenõuu tarwitamiseks ei ole enne sugulist akti mingisugust ettevalmistamist vaja, sest ta wõib juba ammugi enne seda sissepandud saada ja wõib ka soowi järele sinna kolmeks nädalaks paigale jääda, see on kuni kuupuhastuse alguseni. Kuupuhastuse ajal peab pessarium tingimata siidi niidikese abil, mis põhja sees leiduwatest aukudest läbi on pandud, seest wälja wõetud saama. Et mitte mustusi sisse ei sattuks, peab pessariumi igakord enne emaka sissepanemist hoolega boorhappe wedeliku sees ära keetma (1 teelusika täis klaasi wee peale), häbedusetupe sublimadiga läbi uhtuma ja käed seebiwee ja harjaga puhtaks pesema.

Et see pessarium selgest kullast valmistatud on, mis, nagu teada, wäliste mõjude all mindit roostet ega pealeheidet külge ei wõta ja katki ei murdu, siis annab ta teatawa wastutuse õnnetute juhtumiste wastu.

Teda on wiies suuruses, selle peale waadates, mitu korda naesterahwas sünnitanud on. Järgmine tabel wõib paraja numbri wäljawalimise juures juhatuseks olla :

N ^o N ^o	0	I	II	III	IY
Sünnitamise kord	0	0—1	2—3	4—5	6—8

Müügil on ka pessariumisi «kõige puhtamast hõbedast.» Niisuguste pessariumide alaline kandmine on terwisele tingimata kahjulik. Nagu teada, on häbedusetupe ilanahk seismise ajal hapu limaga kaetud ja sellepärast katab ennast pessariumi alumine jagu, s. o. kausikene, happe mõjul kiiresti hõbeda roostega. Et see rooste terwisele kardetaw on, sellest wõib kergesti arusaada,

Pealeselle ei ole ka hõbedast pessarium oma ehituse poolest asjakohane. Alumine kausikene, millest praegu just jutt oli, ei ole mitte nõnda paenutatud, nagu kuld pessariumi juures, waid wastuokse. Mida selle ülesleidjad seal juures endile juhtnööriks on wõtnud, ei ole mitte sugugi arusaadaw. Niisuguse kokkuseade juures ei saa emaka suukene mitte nii kõwasti kinni sulutud, et seemne loomekestel wõimalik ei oleks sinna sisse tungida.

Wiimaks on hõbedast pessariumisi ainult ühes suuruses olemas, mis ka suur puudus on. Nagu tuttaw, on emaka suukese suurus mitmesugune, selle peale waadates, mitu korda naesterahwas sünnitanud on, sellepärast peab ka pessariumi warre paksus emaka suurusele paras olema, et seal kindlasti paigal seista.

Kõigist ülemalnimetatust on näha, et hõbedast pessariumist, olgugi wõi «kõige puhtamast»,

ennast kõrwale peab hoidma ja kuldsele eesõiguse andma. Kahjuks on aga wiimased oma hinna poolest (nad maksawad 15—18 rubla, numbri suuruse peale waadates) just nendele kättesaamatad, kellele neid kõige rohkem tarwis läheks.

Aegajaline tagasihoidmine. (Coitus intermenstruus.) Peab ka weel meelde tuletama kolmandat ja neljandat nädalat peale kuupuhastuse; see on aeg, mis Prantsuse õpetlaste F. Pouchet'i ja A. Courty¹⁾ arwamise järele sugu idanema hakkamiseks kõige wähem lootusi pakub. Aegajalise tagasihoidmise põhjusemõttel on ka oma praktiline tähendus. «Ei ole mitte tähtsusetu seda meeldetuletada», ütleb Dr. H. Ferdy, «kui sa mõnda kaitse abinõuu proowida tahad, näit., kui sa ennast mitte kindla ei tunne olewat, et uut abinõuu õieti oskad tarwitada. Niisugustel kordadel peab sugulise kooselamise tarwis mõne wiimastest päewadest kuupuhastuse eel wäljawalima.»

Lõpusõna. Lõpuks arwame meie endi kohuseks, selle kahju peale tähendada, mis siis wõib juhtuda, kui sugulistes ümberkäimistes mitte piiri ei peeta.

---

¹⁾ Dr. F. Pouchet, Théorie positive de la fécondation des mammifères. Paris, 1842. Dr. A. Courty, De l'ocuf et de son développement dans l'espèce humaine. Paris, 1845.

Sugu idanema hakkamise kartus hoiab abielu paari alati sagedatest sugulistest ümberkäimistest tagasi, mida aga kaitse abinõude tarvitamise juures mitte enam ei ole, siis võib sugulise patustamise hädaoht ilmuda. Üksigi patt aga, nagu tuttav, ei jäe mitte nuhtlemata, ja iga eksimine mõjub kahjulikult mõlema abikaasa terwise peale.

Muidugi on raske parajuse ja liigsuse wahele piiri panna — kõik seisab selles, kui suur teatawate isikute kehalik wäljakannatamine on. Üleüldse loetakse loomulikuks suguliseks ümberkäimiseks mitte üle kahe korra nädalas. Selle tõttu seisab kehaline jõuud ja tundmuste wärskus paremini alal. Sagedamad sugulised ümberkäimised on iseäranis naesterahwale kahjulikud.

Peale selle on ka sugulised ümberkäimised peale kehalist ja waimlist wäsimust kahjulikud, sest et nad keha jõuu ära kurnawad. Sedasama võib ka suguliste ümberkäimiste kohta mõnesuguste haiguste ajal ütelda.

Suguline ümberkäimine kuupuhastuse ajal on tingimata kahjulik. Naesterahwa suguelundid on sel ajal werega täidetud ja väga tundlikud, ergukawa äritatud. Peab siis kõigist tagasihoidma, mis were juurdewoolu ja tundlikku olekut suurendawad. Selleks on suguline ün-

berkäimine just esimese koha peal. Kuid peale kahju, mis naesterahwale sünnib, võib ka meesterahwale wiga juhtuda, sest et mädanema hakkawa were mõjul wäga hõlpsasti kusetoru põletik tekkida võib.

Lõpuks on suguline ümberkäimine purjus olekus ütle mata kahjulik¹⁾. Alkohol halwab peaaegu ja selgroo üdi tegewuse rohkesti ära. Siis peab ergukawa jõudu üliwäga pingutama, et tarwilikul wiisil äritatud saada. Selleks on palju jõuu kulutamist waja, ja sellepärast kestab suguline akt niisugusel korral wäga kaua. See kõik nõrgestab suurel mõedul ergukawa ja selle järel duseks ilmub sagedasti erguhaigus.

Kirjanduslised hallikad :

Dr. G. Gappelman, Facultative Sterilität ohne Verletzung der Sittengesetze. Aachen, 1887.

Dr. Hans Ferdy, Die Mittel zur Verhütung der Conception.

Prof. L. Kleinwächter, Die wissenschaftlich berechtigte Conceptionsverhinderung, in «Der Frauenarzt.» Neuwied, 1892.

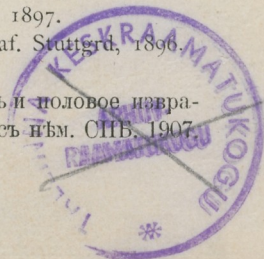
Dr. Alex Mayer, Des rapports conjugaux. Paris, 1884.

Mensinga, Facultative Sterilität. 1892. Ein Beitrag zum Mechanismus der Conception. Neuwied, 1897.

Alex. Preyer, Der unvollständige Beischlaf. Stuttgart, 1896.

---

¹⁾ Проф. Зиртъ, Половая жизнь и половое извращение у мужчинъ и женщинъ, перев. съ нѣм. СПб. 1907.

Sisu.

Wäljaandja eessõna 2-se trüki juurde	3—4
Sissejuhatus	5—7
Raskejalgsuse eest hoidmise abinõuud	8—9
Ettewaatusse abinõuud meester. poolt	9
Sugulise akti poolele jätmise	9—10
Kondon	10—11
Soolikast kondonid	11—14
Gummist kondonid	14—15
Ettewaatusse abinõuud naester. poolt	15
Häbedusetupe pesemine	15—18
Dr. Hintz'i aparat	19
Dr. Cave kaitse-rõngas	20
Käsnakene ja tampoon	21—22
Munakesed ja siiwikesed	22—24
Pulbri pritsid	24—25
Gummist pessarium	26—28
Metallist pessarium	29—33
Aegajaline (periodiline) tagasihoidmine	33
Lõpusõna	33—35

EA 30835